

Załącznik nr 1
do Sprawozdania z realizacji
zadań z zakresu wspierania
rodziny za rok 2024

Sprawozdanie z Gminnego programu wspierania rodziny na lata 2024 – 2026 za rok 2024

Bytom, marzec 2025

WSTĘP

Wspieranie rodziny i rozwój pieczy zastępczej stanowi jeden z priorytetów jaki stawia sobie współczesna polityka społeczna. Rodzina jest źródłem podstawowych wartości i norm, jakie przekazywane są w drodze socjalizacji dzieciom oraz młodzieży wchodzącej w dorosłe życie. Zachwianie fundamentów, którymi w życiu każdego dziecka jest rodzina, pociąga za sobą szereg negatywnych konsekwencji rzutujących na rozwój małoletniego, jak również na jego dorosłe życie. Rodzina stanowi podstawę, oparcie i punkt odniesienia dla wszystkich późniejszych decyzji dorosłego człowieka.

Współczesna polityka społeczna dostrzega konieczność wspierania rodziny, zwłaszcza rodziny przeżywającej kryzys, rodziny skonfliktowanej, rodziny nierealizującej swoich podstawowych funkcji poprzez wdrożenie szeregu mechanizmów pomocy i wsparcia. Odzwierciedleniem tych tendencji są zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej. Niniejszy program odnosi się jednak jedynie do ich części. Zaproponowano rozwiązania oparte na wsparciu rodzin przez oddziaływanie przygotowanego merytorycznie asystenta rodziny oraz na tworzeniu środowisk zastępujących rodziny naturalne, środowisk rodzinnej pieczy zastępczej, jako najbardziej zbliżonych do tych, w których małoletni powinni się kształtować.

Program przygotowany został na okres trzech lat, tj. od 2024 do 2026 r. Stanowi on kontynuację wcześniejszych działań dotyczących wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej.

Tabela 1. Sytuacja społeczna Bytomia w odniesieniu do stopy bezrobocia w województwie śląskim oraz Polsce

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba rodzin objętych wsparciem MOPR	5 748	5 524	5 272	4 335	3 896	2 784	3 029	2 794	2 634	3 472

Liczba osób objętych wsparciem MOPR	15 170	14 250	12 212	9 526	7 873	6 413	5 930	5 321	5 112	7 007
Stopa bezrobocia w Bytomiu (%)	18,5	15,4	11,2	9,5	8,3	10,0	8,4	8,0	8,2	7,9
Stopa bezrobocia na Śląsku (%)	8,2	6,6	5,2	4,3	3,6	4,9	4,2	3,7	3,6	3,6
Stopa bezrobocia w Polsce (%)	9,8	8,3	6,6	5,8	5,2	6,3	5,4	5,2	5,1	5,1

W Bytomiu od 2021 roku zauważalna jest utrzymująca się niska stopa bezrobocia. W 2024 r. wynosiła ona 7,9 % przy liczbie rodzin korzystających ze wsparcia MOPR na poziomie 3 472. Pomimo, że bezrobocie nie koreluje bezpośrednio z problemami opiekuńczo – wychowawczymi to jednak należy zauważyć, że zatrudnienie, praca oraz stabilizacja stanowią element normalnego rytmu życia każdej, realizującej swoje funkcje rodziny. To brak rytmu dnia opartego na obowiązkach, bierność i niezaradność z nich wynikająca stanowią późniejszą przyczynę, uzależnień, czy też osłabienia rozwojowej roli rodziny. Należy podkreślić, że wzrost podaży pracy stanowi element motywujący i pozwalający beneficjentom programu na łatwiejszy powrót lub wejście na rynek pracy, większą tolerancję pracodawców wobec braku właściwych kompetencji.

Drugim elementem, mającym wpływ na rodziny przeżywające kryzys, jest wzrost dochodu w rodzinach z dziećmi, związany m.in. z wypłacaniem świadczenia wychowawczego osobom, niezależnie od dochodu na każde dziecko. Powyższe, przynajmniej w części, spośród prowadzonych przez pracowników socjalnych przypadków, skutkuje większą samodzielnością i zaradnością życiową osób. Świadczenie wychowawcze pozwala na nabywanie dóbr oraz usług, niedostępnych dotychczas rodzinom o niskich dochodach. Uzyskanie dodatkowego dochodu wpływa

na stabilizację sytuacji rodziny, poprawę jej społecznego funkcjonowania, a tym samym realizację jej podstawowych funkcji oraz odzyskania przynależnych jej wartości.

Istotnym elementem, mającym wpływ na lokalną politykę społeczną wobec rodziny w kryzysie są rozwiązania finansowane ze środków pochodzących ze źródeł zewnętrznych. Projekty zakładają uzupełnienie deficytowych usług asystenta rodziny, koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, czy uzyskanie standardów placówek opiekuńczo - wychowawczych. Większe nakłady na rodzinę w kryzysie to także wyższa jakość, a więc i skuteczność oferowanych form wsparcia.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Bytomiu realizuje zadania na rzecz mieszkańców miasta w zakresie wspierania rodziny przeżywającej kryzys, mającej trudności w pełnieniu swojej roli i funkcji, w szczególności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Wsparcie rodziny jest istotnym elementem w odbudowywaniu relacji w rodzinie oraz wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. W zakresie zadań realizowanych przez Ośrodek na podstawie ustawy o pomocy społecznej wsparciem objęto 3 472 rodziny, z czego 1 985 rodzin zostało objętych wsparciem finansowym. Głównymi przyczynami objęcia bytomskich rodzin wsparciem były, m.in. długotrwała lub ciężka choroba – 1 690 rodziny, bezrobocie – 1 193 rodziny, a także bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - 774 rodziny, potrzeba ochrony macierzyństwa – 248 rodzin.

CEL GŁÓWNY

Stworzenie systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Cel główny był realizowany poprzez cele operacyjne:

1. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych polegające na rozpoznawaniu deficytów, w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie.
2. Prowadzenie wzmożonej pracy socjalnej w środowiskach osób zagrożonych wystąpieniem sytuacji kryzysowych.

3. Podnoszenie kwalifikacji osób zaangażowanych na rzecz wspierania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W ramach pierwszego celu operacyjnego dokonano analizy sytuacji dzieci z rodzin wymagających wsparcia. Na podstawie zgromadzonych danych ustalono, że w 2024 roku liczba rodzin objętych wsparciem na podstawie ustawy o pomocy społecznej przez Ośrodek wynosiła 3 472, w tym liczba rodzin objętych wsparciem, z uwagi na bezradność opiekuńczo-wychowawczą, kształtowała się na poziomie 774.

Konsekwencją tego, że bytomskie rodziny borykają się z problemami związanymi z prawidłowym wykonywaniem roli rodzica było umieszczenie w pieczy zastępczej 109 dzieci. Łącznie w pieczy zastępczej na terenie Bytomia w 2024 r. przebywało 695 dzieci. Realizując program diagnozowano środowiska z dziećmi, w których występuje przemoc w rodzinie lub zachodzi jej stosowanie. Ustalono, że liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty wyniosła 1 019.

Realizacja drugiego celu operacyjnego polegała na prowadzeniu wzmożonej pracy socjalnej w środowiskach osób zagrożonych wystąpieniem sytuacji kryzysowych. Liczba rodzin objętych wzmożoną pracą socjalną przez pracowników socjalnych MOPR w 2024 r. wynosiła 182, liczba zawartych kontraktów socjalnych wynosiła 139, w rodzinach odnotowano 118 interwencje. Rodziny zostały objęte wsparciem w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Bytomiu w 2024 r. zatrudnionych było 14 asystentów rodziny, którzy swoim wsparciem objęli 239 rodzin. W 2024 r. w pieczy zastępczej umieszczono 109 dzieci, łącznie 695 dzieci przebywało w pieczy zastępczej na terenie Bytomia, 27 z nich powróciło do rodzin biologicznych. W ramach tego celu analizowano zabezpieczenie podstawowych potrzeb osobom i rodzinom o niskim statusie materialnym. Liczba rodzin, którym wypłacono świadczenia pieniężne w oparciu o ustawę o pomocy społecznej wyniosła 1 985. Analizą objęto także tematykę związaną ze wzmacnianiem rodzin poprzez zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego i upowszechnienie dostępności do specjalistów pracujących w rodzinie. Liczba osób objętych wsparciem specjalistycznym w tym psychologicznym, prawnym, pedagogicznym, w 2024 r. wynosiła 4 407.

W ramach trzeciego celu operacyjnego polegającego na podnoszeniu kwalifikacji osób zaangażowanych na rzecz wspierania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, 14 asystentów rodziny uczestniczyło w szkoleniach, konferencjach, mających na celu wymianę doświadczeń odnośnie pracy z rodziną.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Bytomiu w 2024 r. 8 pracowników było objętych superwizją, stanowiącą narzędzie doskonalenia zawodowego, poprzez wykorzystanie jej w bieżącej pracy. Poniższe tabele prezentują cele operacyjne, sposób ich mierzenia oraz wartość mierników:

Tabela 2. Sposób realizacji celu operacyjnego 1. Gminnego programu wspierania rodziny programu wspierania rodziny

Cel 1.: Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych polegające na rozpoznawaniu deficytów, w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie.			2024
Działania	Źródło danych	Wskaźniki	
Diagnozowanie sytuacji dzieci z rodzin wymagających wsparcia	MOPR	– liczba rodzin objętych wsparciem na podstawie ustawy o pomocy społecznej,	3472
		– liczba rodzin objętych wsparciem z uwagi na bezradność opiekuńczo-wychowawczą,	774
		– liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	695
Zabezpieczenie podstawowych potrzeb osobom i rodzinom o niskim statusie materialnym	MOPR	– liczba rodzin, którym wypłacono świadczenia pieniężne w oparciu o ustawę o pomocy społecznej	1985
Diagnoza środowisk z dziećmi, w których występuje przemoc w rodzinie lub zachodzi podejrzenie jej stosowania	Zespół	– liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty	1019

Tabela 3. Sposób realizacji celu operacyjnego 2 Gminnego programu wspierania rodziny

Cel 2.: Prowadzenie wzmożonej pracy socjalnej w środowiskach osób zagrożonych wystąpieniem sytuacji kryzysowych.			2024
Działania	Źródło danych	Wskaźniki	
Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących kryzysów w rodzinie	MOPR	– liczba rodzin objętych wzmożoną pracą socjalną przez pracowników socjalnych,	182
		– liczba środowisk objętych wsparciem na podstawie ustawy o pomocy społecznej,	2458
		– liczba zawartych kontraktów socjalnych,	139
		– liczba interwencji w rodzinach.	118
Zapewnienie wsparcia przez asystenta rodziny	MOPR	– liczba asystentów rodziny,	14
		– liczba środowisk objętych wsparciem asystenta rodziny	239
		– liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (ogółem),	695
		– liczba dzieci, które wróciły do rodzin.	27
Wzmacnianie rodzin poprzez zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego i upowszechnianie dostępności do specjalistów pracujących w rodzinie	MOPR CPU PPP OIK	– liczba osób objętych wsparciem specjalistycznym (psychologicznym, prawnym, pedagogicznym, itp.)	4 407
		– liczba zespołów na rzecz rodziny	36

Tabela 4. Sposób realizacji celu operacyjnego 3. Gminnego programu wspierania rodziny

Cel 3.: Podnoszenie kwalifikacji osób zaangażowanych na rzecz wspierania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.			2024
Działania	Źródło danych	Wskaźniki	
Umożliwienie pracownikom socjalnym oraz asystentom rodziny warunków do rozwoju, podnoszenia kwalifikacji	MOPR	– liczba pracowników socjalnych uczestniczących w szkoleniach, konferencjach, mających na celu wymianę doświadczeń odnośnie pracy z rodziną,	12

		– liczba asystentów rodziny uczestniczących w szkoleniach, konferencjach, mających na celu wymianę doświadczeń odnośnie pracy z rodziną.	14
Wykorzystywanie w bieżącej pracy superwizji jako narzędzia doskonalenia zawodowego	MOPR	– liczba pracowników objętych superwizją	8

Reasumując:

Intensywna praca socjalna pozwoliła na powrót w 2024 r. do rodzin naturalnych łącznie 27 dzieciom. Należy zaznaczyć, że pomimo dużej aktywności miasta Bytomia w pozyskiwaniu środków na rozwój systemu wspierania rodziny, przekładającej się na wysoką liczbę asystentów rodziny i pracowników socjalnych, czynności te wydają się być niewystarczającymi. Świadczy o tym liczba rodzin ze zdiagnozowanymi problemami opiekuńczo - wychowawczymi, która na koniec 2024 r. wyniosła 774 oraz liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny, która na koniec 2024 r. wyniosła 239. Pomimo intensywnej pracy pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny do pieczy zastępczej w 2024 r. trafiło 109 dzieci.

Zakładany w programie efekt jego realizacji, tj. polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucia bezpieczeństwa socjalnego oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka w sytuacjach kryzysowych był realizowany na bieżąco w 2024 r. Działania były ukierunkowane na współpracę różnych grup społecznych oraz instytucji, celem odbudowywania właściwych relacji rodzinnych, w tym pozostawienia dzieci w miejscu zamieszkania, reintegracji rodziny naturalnej, poprzez powrót dziecka do rodziny. W wyniku tej pracy udało się w 27 przypadkach doprowadzić do odbudowywania właściwych relacji rodzinnych, których skutkiem był powrót dzieci do środowiska rodzinnego. Ponadto, dzięki wspólnej pracy, wiele dzieci uchroniono przed koniecznością umieszczenia w różnych formach pieczy zastępczej.

Program finansowany był z budżetu miasta Bytomia, ze środków pochodzących z Unii Europejskiej oraz środków pozyskanych z budżetu państwa.

Zgodnie z danymi podanymi w sprawozdaniach rzeczowo – finansowych z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, za okres od 1 stycznia 2024 r. do 30 czerwca 2024 r. oraz za okres od 1 lipca 2024 r. do 31 grudnia 2024 r., poniesiono nakłady finansowe na wynagrodzenia asystentów rodziny na kwotę 1 180 991,00 zł, w tym 761 104,00 zł finansowane z budżetu gminy oraz 419 887,00 zł finansowane z innych źródeł.